

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський національний технічний університет (ЦНТУ)
Факультет обліку та фінансів

**ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

(24-25 жовтня 2019 р.)

Кропивницький – 2019 рік

УДК 336.02:336.1: 336.6

Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 24-25 жовтня 2019 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2019. - 216 с.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків

Редакційна колегія: Левченко О.М., д.е.н., проф., Шалімова Н.С., д.е.н., проф., Базилюк А.В., д.е.н., проф., Хобта В.М., д.е.н., проф., Пальчевич Г.Т., к.е.н., проф., Пальчук О.В., к.е.н., доц., Загреба І.Л., к.е.н., доц., Попова С.П., асист. (відп.секретар), Москаленко В.М., асист. (техн.редактор)

Представлені матеріали є результатами досліджень науковців та практиків з проблем фінансово-кредитного регулювання розвитку економіки та соціальної сфери. До збірника ввійшли тези доповідей, що розкривають проблеми сучасної фінансової науки та практики: розробки методів реалізації фінансової політики держави; фінансово-аналітичного забезпечення, податкового регулювання і страхового захисту суб'єктів підприємницької діяльності; напрямів реформування фінансів соціальної сфери та системи соціального забезпечення; оцінки впливу глобалізації економіки на розвиток фінансів; сучасних проблем обліку, аудиту та оподаткування; розвитку новітніх інформаційних технологій у фінансах.

ISBN 978-617-7079-89-6

Рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол № 3 від 25 листопада 2019 року)

Матеріали публікуються у авторській редакції.

За підбір і точність наведених фактів, цитат, даних, власних імен та іншої інформації несуть особисту відповідальність автори тез доповідей. Редакція може приймати рішення про публікацію статті в порядку обговорення, не поділяючи точки зору автора.

© Автори, 2019

© Центральноукраїнський національний технічний університет, 2019

Document of 01.01.2012. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050.

4. Николук М.З. Трактуння поняття “нематеральні активи” в літературних джерелах \ Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(10). 2008, – ст. 208-215.

5. Куцик П.О., Дрогобицький І.М., Плиса З.П., Скоп Х.І. Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства [Текст]: монографія / П.О. Куцик, І.М. Дрогобицький, З.П. Плиса, Х.І. Скоп. – Львів: Растр-7, 2016.- 268с.

Чвертко Л. А.

канд.екон.наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки

Кирилюк І. М.

канд.екон.наук, доцент кафедри технологій та організації туризму
і готельно-ресторанної справи

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Інвестиційні процеси відіграють ключову роль у забезпеченні стійкого економічного зростання та ефективної реалізації політики економічних реформ. Особливе місце в забезпеченні інвестиційних процесів належить страховим компаніям, які, мобілізуючи значну частину фінансових ресурсів юридичних і фізичних осіб та спрямовуючи їх у різні види інвестицій, виконують функції інституційних інвесторів.

Інвестиційний портфель страховика являє собою цілеспрямоване поєднання різних інвестиційних активів щодо здійснення інвестиційної діяльності відповідно до інвестиційної стратегії страховика завдяки підбору найбільш прийнятних, ефективних та надійних інвестиційних вкладень.

Формування інвестиційного портфеля страхових компаній в Україні регламентується Законом України «Про страхування» [4], Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 07.06.2018 р. № 850 [2], а також Постановою Кабінету Міністрів України № 1211 від 17.08.2002 р. [3]. У зазначених нормативно-правових актах значна увага відводиться операціям щодо інвестування коштів страхових резервів. Ці кошти, що сформовані за рахунок страхових внесків і призначені виключно для майбутніх виплат страхових сум та відшкодувань, вважаються відносно або тимчасово вільними. Специфіка договору страхування дає можливість страховику протягом певного періоду часу ними розпоряджатися. Необхідність досягнення максимально можливої безпеки інвестиційних вкладень коштів страхових резервів обумовлює визначені чинним законодавством обмеження щодо напрямів, принципів та нормативів їх розміщення. Обмеження щодо формування інвестиційного портфеля страхової компанії спрямовані в першу чергу на диверсифікацію ризику втрати інвестицій

чи отримання збитків від інвестиційної діяльності.

Закон приділяє особливу увагу забезпеченню платоспроможності страховика та чітко регламентує умови створення фондів та резервів для забезпечення належного рівня фактичної межі платоспроможності страхової компанії, тому формування інвестиційного портфеля є одним з важливих етапів фінансового плану страхової компанії [6].

Ефективність формування інвестиційного портфеля страхових компаній залежить не тільки від законодавчо встановлених нормативних обмежень, а й від величини та якості їх інвестиційного потенціалу, напрямів його використання.

Основними джерелами формування інвестиційних ресурсів страхових компаній є власний капітал і залучений капітал. До складу власного капіталу входять: статутний фонд; додатковий капітал, що утворюється в результаті переоцінки необоротних активів та внаслідок різниці між ціною продажу і номінальною вартістю акцій, отриманої в процесі формування статутного капіталу (для акціонерного товариства); резервний капітал, який призначений для покриття збитків, а також для погашення облігацій і викупу акцій у разі відсутності інших засобів; нерозподілений прибуток та створені за рахунок прибутку фонди і резерви. Залучений капітал може складатися із позикового капіталу та страхових резервів – зобов'язань страховика за договорами страхування, співстрахування та перестраховування, що переважають у структурі капіталу.

В Україні в нинішніх умовах господарювання страховики не виконують належної їм ролі активного інституційного інвестора та не мають суттєвого впливу на інвестиційні процеси в економіці. Показники діяльності страхових компаній свідчать про недостатність їхніх інвестиційних можливостей.

Інвестиційний портфель вітчизняних страхових компаній є недосконалим, характерним для нерозвинених страхових ринків економік перехідного типу, де переважають ризикові види страхування. Впродовж останніх років страховики у деякі активи практично не вкладали коштів. Зокрема, це стосується банківських металів, іпотечних сертифікатів, інвестицій в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України, кредитів страхувальникам-громадянам, що видаються у порядку, встановленому Нацкомфінпослуг і погодженому з Національним банком України, довгострокових кредитів для житлового будівництва, у т. ч. індивідуальних забудовників, котрі використовуються у порядку, визначеному урядом. Досить низькою у загальному обсязі активів залишається частка державних цінних паперів і корпоративних облігацій, натомість значною є частка банківських депозитів. Нестабільною динамікою характеризуються вкладення страхових компаній у нерухоме майно, облігації та права вимоги до перестраховиків.

Порівняння структури активів, якими представлені страхові резерви страховиків в Україні та ЄС, дає підстави для висновку про доцільність співпраці страховиків з такими суб'єктами інфраструктури фінансового ринку України, як компанії з управління активами та рейтингові агентства [5, с. 39-40].

Успішному функціонуванню вітчизняного страхового ринку,

забезпеченню фінансової стабільності та платоспроможності страхових компаній, зростанню ефективності їх інвестиційної діяльності сприятиме вдосконалення системи пруденційного нагляду, приведення українського законодавства у відповідність до стандартів Європейського Союзу, перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності. Слід зазначити, що Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, постійно ведеться робота щодо вдосконалення системи пруденційного нагляду, запобігання неплатоспроможності, забезпечення фінансової стійкості страховиків та захисту інтересів страхувальників. Зокрема, у червні 2018 р., Нацкомфінпослуг ухвалено розпорядження «Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» [2]. Водночас потреба покращення платоспроможності та забезпечення необхідного рівня достатності капіталу страхових компаній залишається актуальною. Обсяг капіталу страхових компаній і, зокрема, його структура мають бути адекватними тим ризикам, які вони генерують у процесі своєї діяльності.

Однією з умов здійснення успішної інвестиційної діяльності страховиків є збільшення обсягу страхових резервів. Цей процес тісно пов'язаний зі зростанням попиту на послуги зі страхування життя, що мають довгостроковий характер і значну накопичувальну складову, а резерви, що сформовані страховиками за рахунок внесків за договорами страхування життя, є вагомим джерелом забезпечення інвестицій в економіку країни. Вирішення проблеми залучення цих інвестиційних джерел має здійснюватися шляхом запровадження в Україні податкових та інших стимулів, як для фізичних, так і для юридичних осіб; створення системи гарантування страхових виплат за договорами страхування життя, яка дасть змогу «запобігти втратам довгострокових заощаджень громадян та позбавленню їх страхового захисту в разі настання неплатоспроможності страховика» [1, с. 63] тощо. Водночас широкомасштабне залучення в інвестиційний процес грошових коштів населення через укладення договорів довгострокового страхування життя та пенсій стане можливим лише за умови стабілізації стану національної економіки.

Ключове завдання держави полягає у створенні умов для активізації інвестиційної діяльності страховиків. Фінансова нестабільність, наявність високих інвестиційних ризиків та нерозвиненість фондового ринку обумовлюють консервативність страхових компаній щодо управління інвестиційним портфелем та низький рівень ефективності розміщення страхових резервів. У цих умовах загострюється потреба в проведенні інституціональних змін, що передбачають прозорість та передбачуваність відносин в інвестиційній та страховій сферах, а також адекватність державної інвестиційної політики [7].

Отже, підвищенню рівня ефективності діяльності страхових компаній як важливої інституційної складової фінансової інфраструктури, оптимізації їх інвестиційного портфеля, сприятимуть створення умов для активізації

інвестиційної діяльності, збільшення ресурсної бази страховиків, макроекономічна стабілізація в Україні та зростання рівня життя населення.

Література:

1. Коваль О. П. Щодо запровадження Фонду гарантування страхових виплат за договорами страхування життя / О. П. Коваль // *Фінанси України*. – 2014. – № 3. – С. 61-68.
2. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг 07.06.2018 р. № 850 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18>
3. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів : Постанова КМУ № 1211 від 17.08.2002 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-п](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-п)
4. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр)
5. Шолойко Антоніна. Забезпечення стійкості страхового ринку України [Електронний ресурс] / Антоніна Шолойко. – Режим доступу: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ+СТІЙКОСТІ+СТРАХОВОГО+РИНКУ+УКРАЇНИ>
6. Melnychuk Yu. M. Organizational and legal bases of life insurance provision in Ukraine Yu. M. Melnychuk, M. A. Slatvinskyi // *Економічні горизонти*. – 2018. – №3(6). – С. 55-64.
7. Slatvinskyi M. A. Direct foreign investments and national security: problems of investment policy / M. A. Slatvinskyi, L. A. Chvertko // *Innovative Economics and Management*. – 2017. – № 3. – pp. 70-79.

Шуплат О. М.

канд.екон.наук, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасному економічному середовищі кредитні відносини є невід'ємним елементом розвитку економічної системи, взаємозв'язків між її суб'єктами та важливим об'єктом економічних відносин. Сукупність кредитних відносин формує національний і міжнародний кредитний ринок. Криза в банківській сфері 2014-2015 рр., сформувала умови для стрімкого зростання попиту на небанківське мікрокредитування.

Мікрокредит - це невеликий фінансовий кредит, взятий на короткий термін. Глущенко С.В. визначає мікрокредит - як кредит, що може бути наданий комерційним банком або іншою фінансово-кредитною установою суб'єктам малого бізнесу для поповнення оборотних коштів і відновлення